

Úrovně identity

Poznámky k psychologii duchovního života

Základní předpoklad:

- každá lidská bytost má potřebu mít **pozitivní sebepojetí (identitu)**
- není-li → pocit inferiority
vztahové komplikace

I. úroveň identity: SOMATICKÁ

- **identifikace s tělem:** zdravým, krásným, mladým.
- první identita, kterou má dítě, individualita je vymezena vlastním tělem (mé tělo x tělo mé matky).
- zbytky mohou přetrvat do dospělosti: např. přání neprojit nepozorován (jemná gratifikace vlastního smyslu identity)

II. úroveň identity: PSYCHOSOCIÁLNÍ

- identita **založená na vlastních schopnostech, kvalitách**
- úroveň vlastnění: „*mít*“ - kvality, které mám, odpovídá úrovni adolescence: potřebuji prosadit svou individualitu za každou cenu, v daném stádiu vpořádku, problém přetrvává-li i v dospělosti.
- **závislost na roli**: fixace na roli a její vyjádření se stává identitou (časté a obvyklé krize učitelek bez školy, kněží bez „své“ farnosti). Někdy závislost na určitém prostředí ne pro afektivní důvody, ale protože poskytuje pozitivní odezvy mému já („umím“, „zvládám“) → každá závislost = úbytek svobody
- mánie protagonismu, kariéry: mé schopnosti mě nemohou uspokojit → žádám stále více: být stále první, v čele, druzí se stávají mými rivaly
- **sociální obraz se stává životní formou**: odpovídat tak, jak to po mně chce publikum
- extrémní potřeba pozitivního výsledku
- lze dobře aplikovat i na náš koncept svatosti: namísto přijetí Boží svatosti mé úsilí, má námaha... důraz na vlastní duchovní snahy, neschopnost přijmout tzv. „teologii nicoty“: jsem ničím, vše přijímám od Boha. Mnoho průměrných lidí jsou bývalí aspiranti na chybně pojatou svatost/dokonalost, psychicky pojatá svatost je prostě neuskutečnitelná.

III. úroveň: ONTOLOGICKÁ

= mou identitou je to, co jsem + to, co mám být
(k čemu jsem povolán)

- tj. pozitivita vázaná na prosté bytí, na existenci
- spojena s konceptem aktuálního a ideálního já

Koncept aktuálního já + já ideálního

- **já aktuální:** to, co jsem, samo o sobě nestačí ke konstruování identity, je zapotřebí i námahy směřující k ideálnímu já (Nestačí „Bud' sám sebou“, ale i „staň se tím, čím máš být“ - čím jsi potenciálně)
- **já ideální:** zdravá tenze k naplnění ideálu

- identita je i výsledkem volby: volím typ ideálního já

- mezi dvěma já existuje **vztah**:

jsou-li příliš blízka, tenze je příliš malá —————> pocit už jsem dospěl,
při přehnané vzdálenosti —————> pocit nedosažitelnosti,

v obou případech mi brání pokračovat v cestě.

naproti tomu **optimální distance** = kdy mysl, srdce i vůle, každá z nich i společně jsou schopny vidět ideál a chápat pravdivost tohoto ideálu → celé bytí se pohybuje směrem k ideálu (vůle: snaží se přeložit ideál do konkrétních gest, personalizovat ho; srdce: cítí přitažlivost ideálu, vnímá jeho krásu; mysl: vnímá ideál jako pravdivý) - viz schéma:

- mysl-pravda → kontemplace
- srdce-krása → zamilovanost
- vůle-dobro → martyrion

Schéma představuje maximum.
Ideální já nebude nikdy dosaženo,
neboť jak se pohybuje aktuální já,
tak i ideální.

- jen **subjektivní totalita** (= celého člověka) dovoluje čerpat z totality objektivní - jedině tak pravda, krása, dobro, určitá ideální realita, mohou být odkryty = jen, když se zapojíš cele, odkryješ objektivní hodnoty
- jen **objektivní totalita** pohne subjektivní totalitou - neboť v ideálu, který je sám o sobě dobrý, pravý, krásný, je skryta i má identita = jak je dobrý, krásný, pravdivý pro mě

Psychoteologická interpretace aktuálního/ideálního já:

- **aktuální já:** co lidská bytost je, vlastní od momentu zrození → život jako zdarma daný, přijatý
- **ideální já:** i zde aspekt daru: je-li existence přijatá, darovaná → aktivizovat dar, ne popřít logiku daru = popřít vlastní identitu, ale reinterpretovat dar: být darem, být darovaným.

IV. úroveň: METAPSYCHICKÁ

- žít na ontologické úrovni bohatství ψ obsahu (schopnosti, kvality, potence - nejsou tu cílem, ale prostředkem, ve službě ideálního já). Nezaprodát vlastní důstojnost např. hledáním vlastní positivity ve pracovních výsledcích, v duchovním potomstvu. Přenášet na druhé vlastní vnitřní svobodu. (Nesvobodné vztahy? viz „vzpoury otroků“: vztahy, které se přeruší příchodem nové osoby - nová představená, nový farář)
- transcendentální cíl zapojuje mnohem víc než cíl subjektivní, dopřává individuu větší svobodu

V. úroveň: METASOMATICKÁ

- zhodnocení první úrovně na úrovni ontologické (fyzický život jako prostředek, ne cíl), zde život/smrt: dobro přijaté, které tíhne k tomu, stát se dobrem daným (=smrtí)

Vzájemná závislost úrovní ψ života \Leftrightarrow úrovní sebeidentity:

- na jaké úrovni je náš ψ život, takovou máme identitu. Osoba, která žije převážně na I., II. úrovni \rightarrow redukce vyšších dober - interpretována podle logiky nižší úrovně, tak např. ψ somat. hodnocení soc. vztahů, nebo interpretace vztahu k Bohu na základě logiky II. úrovně, v praxi tento mechanismus:
 - 1. absolutizace menšího dobra, méně prospěšného
 - 2. následná redukováná interpretace vyššího dobra
 - 3. zoufalé hledání menšího dobra
 - 4. vratkost jeho přivlastnění
 - 5. závěrečná frustrace

Nechat se řídit jen III. úrovní...

...má svá rizika, nelze nikdy zcela ponechat stranou ostatní dvě, jinak hrozba narcisismu, gnosticizmu, spiritualizování, lépe: integrace, nestačí aktivovat racionalitu, ale brát vážně i nevědomí, emoce